

פרשת ויקהל

כישורים וכישרונות

חשיבותו של הנושא הנבחר

על פי הכתוב, הכישרון האמנותי של בצלאל בן אורי ואהליאב בן אחיסמך, המכונה בפרשה "חכמת לב", הוא מתנת אלוהים. מכאן שאפשר לראות בכל כישרון מתנת אלוהים. ואם כך, מן הראוי לנצל מתנה זו לטובה. "ניצול" זה יכול להיות, כמובן, עצם "השימוש" בכישרון במסגרת תחביב או מקצוע, וכן עזרה לאחרים באמצעותו. במדור **מפרשה לדרשה** עולה הרעיון שכישרון אינו רק כישרון אמנותי או ספורטיבי מיוחד, כפי שנהוג לחשוב, אלא שכמעט לכל אחד יש כישרון כלשהו, וכדאי לנסות ולגלות את הכישרון הזה. אפשר לפתוח את השיעור בבקשה מהתלמידים לכתוב לעצמם במה, לדעתם, הם מוכשרים, וכיצד הם יכולים לנצל את הכישרונות האלה הזו לטובתם או לטובת חבריהם. אפשר גם להרחיב את הפעילות ולהציע לכל תלמיד לבחור שלושה תלמידים שלדעתם אינם מודעים לכישרון שיש להם, או אינם מנצלים אותו, ולכתוב להם מכתב ובו הצעה כיצד לנצל את כישרונם. אפשר להשתמש במדור "חומר למחשבה" כנקודת מוצא לפעילות. בשאלות הנלוות למדור יש פירוט של מגוון כישורים ואפשר להיעזר בו.

כתוב בפירוש - עוד פירוש על מדור הפרשנות

הפעם הבאנו את פירוש אבן עזרא לפסוק המתחיל ב"וימלא..." (פס' ל"א) ולפסוק שאחריו, המתחיל בצירוף "לחשוב מחשבות" (פס' ל"ב). שני הפסוקים מתארים את כישרונו המיוחד של בצלאל ומציינים את יכולתו לעבוד בכל החומרים. אבן עזרא מנסה להסביר במה שונים התיאורים האלה זה מזה ומדוע היו זקוקים לשניהם. עינת (בחולצה ירוקה) מסבירה שלדעת אבן עזרא הפסוק השני הוא **פירוט והסבר** של הפסוק הראשון: בפסוק הראשון כתוב באופן כללי שבצלאל היה "חכם בכל מלאכה", והפסוק השני מפרט את החומרים והמלאכות שהיה בקיא בהם (זהב, כסף, אבן, עץ) כדי להדגיש "שבכולם היה שלם". יוני (בחולצה צהובה) מציע הסבר לשאלה מדוע היה חשוב להדגיש את כישרונו של בצלאל לעבוד בכל החומרים. לדעתו, כישרון זה סייע לבצלאל לבנות משכן שהוא מהות אחת מושלמת. אפשר להזמין את התלמידים להציע הסברים אחרים לפרשנותו של אבן עזרא.

נאה דורש – עוד מילת הסבר על המדרש

המדרש מציג את הכישרון המיוחד שבצלאל ניחן בו באמצעות השוואתו למשה בתחום זה. משה היה חכם ובעל יכולת ייחודית לדבר פנים אל פנים עם האלוהים, אולם אלה לא עזרו לו כאשר היה צריך ללמוד לעשות את המנורה.

המדרש משתמש במבנה המקובל של חזרה על אותה הפעולה שלוש פעמים כדי להדגיש בפנינו את חוסר יכולתו של משה לתרגם לעשייה את מה שהראה לו אלוהים, ולעומת זאת את "תפיסתו" המהירה של בצלאל ואת יכולתו לעשות את המנורה. משה אינו מבין כיצד הצליח בצלאל לעשות זאת, ולכן טוען שבצלאל עמד "בצל אל" (בסתר, ליד אלוהים) כאשר הראה אלוהים את דוגמת המנורה למשה והסביר לו כיצד לבנותה. היכולת יוצאת הדופן של בצלאל לעשות את המנורה (בין שהיה עד להסבר, בין שלא) היא היא כישרונו המיוחד.

מקבלים אחריות בפרשה

במדור **חומר למחשבה** מובא קטע המדגיש כמה חשוב לאדם להכיר בערכו וביכולותיו. אנו רגילים לחשוב שעלינו להמעיט בערכנו כדי שאחרים מסביבנו ירגישו טוב יותר. אולם הקטע הזה טוען שהמעטה כזאת עלולה לגרום גם לאחרים להצניע את כישוריהם, ומכך "הכול יפסידו". על פי התפיסה המוצגת כאן, על כל אחד ואחת מוטלת **חובה** להכיר בערך עצמו ובכישורנותו, גם כדי לנצל אותם לטובת החברה, וגם כדי לעזור לזולת למצוא את סגולותיו ולאפשר לכישרונות נוספים לפרוח.

מצד שני – לפיתוח הדילמה המוצגת

אפשר לראות בדילמה המוצגת כאן דילמה העוסקת בשאלה הרווחת בדבר "חלוקת משאבים". כאשר המשאבים מוגבלים (ומתי הם לא?) צריך להחליט למי לתת וכמה, ואחד השיקולים הוא מהי "השקעה" הכדאית ביותר, מהי ההשקעה "הרווחית" ביותר לחברה. טיפוח המצטיינים הוא מעין "השקעה בטוחה", משום שאפשר להניח שהם ישתמשו היטב במשאבים שינתנו להם ויתרמו חזרה לחברה. חיזוק החלשים הוא אולי השקעה שיש בה סיכון גבוה יותר, כיוון שההשקעה הנדרשת גבוהה יותר והרווח בטוח פחות, אם כי ברור שהשקעה בחינוכו של כל אדם מקדמת אותו, ובדרך כלל, מביאה אותו לתרום לחברה יותר ולהיות תלוי בה פחות (למשל, במערכת הרווחה, בביטוח הלאומי).

דבריה של השרה תמיר מציגים את האידאל – ודאי שאנו מעוניינים להשקיע בכולם, אך למעשה העוגה קטנה וחלוקה שווה שלה עלולה לפגוע בכולם. הציעו לתלמידים לבחור אחת מן הקבוצות הנזכרות – "המצטיינים", "החלשים" ו"הרגילים" – ולהסביר מדוע יש להשקיע בה את מרב המשאבים. בחרו שלושה תלמידים בעלי דעות שונות ובקשו מהם להציג את תפיסתם לפני האחרים.

